

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Факультет філології

Кафедра української літератури

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«УКРАЇНОЗНАВСТВО»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма «Українська мова і література»

Спеціальність B11 Філологія

Спеціалізація B11.01 Українська мова та література

Галузь знань B Культура, мистецтво та гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1
від 26 серпня 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	«Українознавство»
Викладач(-і)	Вівчарик Наталія Михайлівна
Контактний телефон викладача	(0342)59-60-74
E-mail викладача	vivcharik@ukr.net
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації проводяться в день проведення занять, а також щоп'ятниці з 13.30. Можливі консультації онлайн за попередньою домовленістю.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Дисципліна «Українознавство» вивчається студентами-магістрами першого курсу навчання у другому семестрі й має на меті утвердження ідей цілісності та консолідації української нації, пізнання унікальної національної спадщини в умовах мультикультуральності, передбачає аналіз наукового і творчого доробку як вітчизняних, так і діаспорних сподвижників української справи, сприяє формуванню свідомого філолога, здатного використовувати елементи українознавства в освітньо-виховному процесі. Методи навчання: пояснювально-ілюстративний, порівняльно-зіставний, репродуктивний, самостійна робота. Методи контролю: фронтальне опитування, індивідуальне опитування, письмова контрольна робота, самостійна робота, зокрема проект «Українознавство в іменах».	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Метою викладання дисципліни є поглиблення знань з культурології, літератури, етнопедагогіки, історії, простеження особливостей розвитку національної системи духовних цінностей, розвиток почуття національної гідності та самосвідомості; формування високого інтелектуально-культурного рівня студентів як освічених фахівців і свідомих громадян. Цілі вивчення дисципліни – сприяти утвердженню національної самосвідомості, вмінню аналізувати суть історичних, суспільно-політичних, мистецьких явищ, виявляти їх причини, взаємозв'язки і наслідки; формування свідомого філолога, здатного використовувати елементи українознавства в науково-освітньому та виховному процесі; сприяти формуванню високих суспільних, державних, гуманістичних, духовно-культурних ідеалів і принципів; забезпечити оволодіння студентами необхідною термінологією; формувати вміння та навички наукової роботи студентів під час виконання ними рефератів і доповідей з питань, винесених на самостійне опрацювання; розвивати творчу уяву студентів; сприяти виробленню в них власних поглядів, вільних від ідеологічної заангажованості.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми в галузі українського мовознавства, літературознавства, термінознавства та філологічної науки загалом у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та / або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.	

Загальні компетентності:

ЗК-1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-2. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК-3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-5. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК-7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Фахові компетентності:

ФК-7. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

ФЛ-9. Здатність застосовувати новітні методики й технології під час викладання філологічних дисциплін.

ФК-10. Уміння виявляти і розробляти проблематику щодо створення проєктів із вивчення сучасних літературних напрямів, творчості окремих українських письменників, їхнього впливу на розвиток суспільних процесів та формування культурного середовища.

ФЛ-12. Уміння обґрунтовувати і представляти результати літературознавчих і мовознавчих досліджень із української мови та літератури, вводити їх у світовий науковий простір.

Програмні результати навчання:

ПРН-1. Оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.

ПРН-3. Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі.

ПРН-4. Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.

ПРН-12. Дотримуватися правил академічної доброчесності.

5. Організація навчання**Обсяг навчальної дисципліни**

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12 год.
семінарські заняття /практичні/лабораторні	18 год.
самостійна робота	60 год.

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ вибірковий
Другий	035 Філологія	Перший	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість год.		
	лекції	заняття	сам.роб.
Тема 1. Предмет, зміст і завдання курсу.	2		4
Тема 2. Глобалізація світу і проблеми збереження національної ідентичності.	2	2	6

Тема 3. Українознавство в іменах.			6
Тема 4. Етнопсихологічні особливості українців.			6
Тема 5. Методика «навчання через дослідження».		2	6
Тема 6. Антиколоніальний та постколоніальний дискурс. Самостійна робота (до 30 хв).	2		4
Тема 7. Семантики та функціонування національної символіки.		2	6
Тема 8. Внесок українського театру у збереження національної ідентичності.	2	2	6
Тема 9. Розвиток української кіноіндустрії у часи заборон і переслідувань та на сучасному етапі.	2	2	6
Тема 10. Пісенна культура українців, її роль у збереженні національної ідентичності.		2	4
Тема 11. Гумор та артистизм українців як одна з визначальних рис національного характеру. Контрольна робота (до 30 хв).		2	6
Тема 12. Презентація проєктів «Українознавство в іменах».		2	
ЗАГ.:	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Оцінювання успішності студентів здійснюється за національною шкалою («5», «4», «3», «2») та шкалою ЄКТС.		
	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики для заліку
	90 – 100	A	відмінно
	80 – 89	B	добре
	70 – 79	C	
	60 – 69	D	
	50 – 59	E	задовільно
	26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
	0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
			не зараховано з можливістю повторного складання
			не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Вимоги до письмових робіт	Самостійна і контрольна робота є складовою частиною діагностики знань. Їх виконання передбачає висвітлення проблемних питань або тестових завдань і займає до 30 хв на практичному занятті. Максимальний бал за самостійну, контрольну роботу становить 10 балів.		
Практичні заняття	Поточний контроль рівня знань студентів проводиться на кожному практичному занятті та включає перевірку навичок ідейно-естетичного аналізу текстів (усно/письмово, з використанням		

	навчальної форми презентацій, рефератів). Поточне оцінювання усіх видів навчальної діяльності студента здійснюється в 10 бальній шкалі. КСР – 10 балів. Інші види контролю – 10 балів.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх запланованих завдань і форм роботи, отримання з кожного позитивної оцінки. Враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані під час аудиторних занять, при виконанні самостійної роботи, зокрема проєкту «Українознавство в іменах», а також бали за підсумкову контрольну роботу.
Підсумковий контроль	Форма контролю – залік. Студент, який не набрав 50 балів, користується правом перескладання заліку за відомістю № 2, № 3. Студент, який не набрав 50 балів за відомістю № 3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS або відраховується з навчального закладу.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи:

Списування та плагіат, а також користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до незарахування результатів чи нескладання тестування.

Академічна доброчесність:

Загальні морально-етичні принципи та правила поведінки осіб, що навчаються та працюють в університеті, визначаються Кодексом честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Внутрішнє забезпечення якості освітньої діяльності та якості освітнього процесу визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника: <https://pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2022/10/Нова-редакція-Положення-про-запобіганняакадемічному-плагіату.pdf> Відвідування занять:

Відвідування занять урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozhenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf.

У разі пропуску занять здобувачі освіти мають право відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання вхідного, поточного, підсумкового контролю.

Студенти, котрі навчаються за індивідуальним графіком, опрацьовують частину теоретичного (практичного) матеріалу самостійно з обов'язковим складанням тем і підсумкового тестування на платформі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua, погоджених з викладачем на початку семестру. Умови навчання індивідуальним графіком регламентуються «Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/polozhennia-pro-individ.-grafik.pdf>

Неформальна освіта:

Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника». (<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>).

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін.

8. Рекомендована література

1. Агеева В. За лаштунками імперії. Есеї про українсько-російські відносини. Київ: Віхола, 2021. 360 с.
2. Азьомов В. Духовна архетипна система етнонаціонального у викладанні української літератури в загальноосвітній школі. *Українська мова і література в школі*. 2016. № 4. С. 31–37.
3. Бевз Т. Вплив глобалізації на утвердження національної ідентичності в умовах війни: виклики і загрози. *Українознавство*. 2022. № 3. С. 8–26. Режим доступу: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/263588>
4. Безсмертна Н. Функціонування української мови в умовах повномасштабної агресії Росії проти України. *Українознавчий альманах*. Вип. 30. К. : «Міленіум», 2023. С. 8–16. Режим доступу : <https://ukralmanac.univ.kiev.ua/index.php/ua/article/view/447/433>
5. Бжезінський Збігнєв. Велика шахівниця [Текст] / Пер. з англ. О. Фешовець. Харків: Ранок, 2018. 288 с. Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Bzhezinski_Zbigniev/Velyka_shakhivnytsia.pdf
6. Генеза етнопсихології в Україні XIX століття: історико-етнологічний аспект. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2007. 224 с.
7. Грабовська І. «Жіноче / не жіноче обличчя війни» (за книгою (за книгою Світлани Алексієвич «у війни не жіноче обличчя»). *Українознавчий альманах*. Вип. 32. Київ: «Міленіум», 2022. С. 14–22.
8. Іванишин М. Теоретико-методологічна модель націологічної інтерпретації: основні постколоніальні аспекти. *Рідне слово в етнокультурному вимірі: зб. наук. Праць*. Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. Дрогобич : Посвіт, 2015. С. 363–371.
9. Історія українознавства: навчальний посібник [для студ. ВНЗ] / Кол. авторів: П. Кононенко, Л. Токар (кер. проекту та наук, ред.). Київ: Академвидав, 2011. 512 с.
10. Калакура Я. Історичні засади українознавства. Київ: НДІУ, 2007. 381 с.
11. Касян Л., Семенюченко О. Практикум з українознавства [Для слухачів курсів підвищення кваліфікації з українознавства, вчителів ЗНЗ, методистів, студентів, викладачів ВНЗ]. Київ: НДІУ, 2008. 80 с.
12. Касян Л., Семенюченко О. Українознавство у навчально-виховному процесі. Основи методики викладання: науково-методичний посібник. Київ: НДІУ, 2008. 56 с.
13. Кононенко П. Українознавство: Підручник для вищих навчальних закладів. Київ: Науково-дослідний інститут українознавства, 2005. 680 с. Режим доступу: <http://www.ndiu.org.ua/images/book/ukrainoznavstvo.pdf>
14. Кононенко П., Пономаренко А. Українознавство: Конспект лекцій. К.: МАУП, 2005. 392 с. Режим доступу: http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/ukr_znavstvo.pdf
15. Лозко Г. Геноцид: філософсько-теоретичний та українознавчий виміри. *Українознавство*. 2023. № 2 (87). С. 226–241. Режим доступу: <http://journal.ndiu.org.ua/issue/view/16522>
16. Лозко Г. Етнологія релігії. Наукові статті. Миколаїв: Іліон, 2023. 372 с.
17. Монолатій С. Переможене горе. Мнемонічні *фігури* (без)державної літератури. Івано-Франківськ: Лілея НВ, 2020. 256 с.
18. Мосіяшенко В. Українська етнопедagogіка: навч. посіб. Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. 176 с.
19. Наливайко С. Про специфіку українознавства як науки. *Українознавство*. 2019. №1 (70). С. 14–24.
20. Отрошко Л. Сучасна російсько-українська війна та її вплив на етносоціальні процеси в Україні. *Українознавство*. 2023. № 2 (87). С. 44–62. Режим доступу: <http://journal.ndiu.org.ua/issue/view/16711>
21. Словник-довідник з українознавства / [текст та за ред. М. Масловської]; Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. Житомир: Євенок О., 2016. 788 с.
22. Соболева О. Особливості масової міграції українців до країн західної Європи після 24 лютого 2022 року. *Українознавство*. 2022. № 4 (85). С. 220–229.
23. Стеф'юк І. Портрет українця: Культурологічні есеї та образки / Передмова Є. Барана. Київ: Український письменник, 2022. 312 с.
24. Проблеми міжвидового синтезу в українській культурі в полі діалогів

- різноманітних культурних традицій: колективна монографія / [голов. ред. Г. Скрипник] ; НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2019. 592 с. Режим доступу: <http://www.etnolog.org.ua/pdf/stories/monografiji/2019/udkin.pdf>
25. Українська етнопсихологія: історія, розвиток, персоналії: монографія. Львів: Ліга-Прес, 2013. 199 с.
26. Українська література в системі українознавства: Посібник / Укл. Денисюк С.П., Кононенко П. Київ: НДІУ, 2004. 300 с. Режим доступу: <http://ndiu.org.ua/images/book/posibnik.pdf>
27. Українознавство: концептуальні та теоретико-методологічні основи розвитку / П. Гай-Нижник (кер. проекту). Київ, 2015. 504 с. Режим доступу: <http://resource.history.org.ua/item/0014638>
28. Хороб С. Означений словом шлях (літературна діяльність Леся Курбаса). *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*. 2023. Вип. 18 (69). С. 272–287.
29. Хороб С. Творення кіновіситу як художній процес (на матеріалі фільмів українського «поетичного кіно»). *У відлуннях часу : статті, рецензії, спогади*. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2021. С. 68–81.
30. Яковлев О., Шульгіна В. Українознавство як методологія культурологічних досліджень доби національного відродження. *Культурологія*. 2014. С. 67–71. Режим доступу: <file:///C:/Users/ifcem/Downloads/138098-296456-2-PB.pdf>

Додаткова:

1. Доній В. Творчість О. Довженка у вимірі постколоніального дискурсу. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.01.01 – українська література. Київ, 2019. Режим доступу: [4D6963726F736F667420576F726420D20C0E2F2EEF0E5F4E5F0E0F25FC4EEEDB3E920C22ED12C](https://kubg.edu.ua/4D6963726F736F667420576F726420D20C0E2F2EEF0E5F4E5F0E0F25FC4EEEDB3E920C22ED12C) (kubg.edu.ua)
2. Іванишин М. Дискурс національної ідентичності в українському постколоніальному літературознавстві. Монографія. Дрогобич: Посвіт. 2015. 207 с.
3. Філіпчук Г., Вовк М., Котун К., Ходацька О. Потенціал українознавчих електронних ресурсів у модернізації педагогічної освіти: досвід України і Канади. *Інформаційні технології і засоби навчання*. Т. 78. № 4. 2020. С.14–31. Режим доступу: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3612>
4. Формування патріотичної та громадянської свідомості учнів: теорія і практика : моногр. / Авт. кол.: Александрова О.С., Левітас Ф.Л., Салата О.О., Шепетяк О.М., Матвійчук О.Є., Петрошук Н.Р. та ін. ; [за заг. ред. проф. Левітаса Ф.Л. ; наук. ред. Александрової О.С., Салати О.О.]. Київ: Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2018. 172 с.
5. Хороб С. Сценічне слово, освячене благовістом. *Сценічне слово благовісту: Антологія української релігійно-християнської драми XX–XXI століття* / Упорядн., авт. вступ. ст. та прим. С. І. Хороб. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2018. С. 6-64.

Інформаційні ресурси:

- Educational Era <https://www.ed-era.com/>
- Prometheus <https://prometheus.org.ua/>
- Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича
- Науково-дослідний інститут українознавства Міністерства освіти і науки України
- Українознавство (часопис). <http://journal.ndiu.org.ua/issue/archive>
- Українознавчий альманах. <https://ukralmanac.univ.kiev.ua/index.php/ua/index>
- Центр Українознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Онлайн-бібліотека. <https://uaznavstvo.univ.kiev.ua/onlajn-biblioteka/>

Вівчарик Наталія Михайлівна,
доцент кафедри української літератури